

تشریح دلایل رابطه گرم جمهوری آذربایجان با کشورهای خلیج فارس

جمهوری آذربایجان در تقاطع مسیرهای ترانزیتی شرق به غرب و جنوب به شمال، اهمیت ژئوپلیتیکی خود را پس از پایان جنگ ۲۰۲۰ قره باغ کوهستانی افزایش داده است.

آران نیوز؛ جمهوری آذربایجان در تقاطع مسیرهای ترانزیتی شرق به غرب و جنوب به شمال، اهمیت ژئوپلیتیکی خود را پس از پایان جنگ ۲۰۲۰ قره باغ کوهستانی افزایش داده است. با پایان جنگ، آذربایجان کنترل مناطق مورد مناقشه را از ارمنستان بازپس گرفت و از آن زمان به تبعیت از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، اجرای سیاست های تحول اقتصادی را آغاز کرده است. بزرگترین شرکای تجاری آذربایجان در منطقه، امارات متحده عربی و عربستان سعودی، منافع اقتصادی مشترکی در ایجاد پیوندهای تجاری جدید دارند، اما آنها همچنین تصورات مشترکی در مورد تهدیدهای احتمالی دارند.

ژئوپلیتیک از دریای خزر تا خلیج فارس

آذربایجان منافع سیاسی زیادی با کشورهای عربی حوزه خلیج فارس به ویژه عربستان سعودی و امارات دارد. نخست، باکو یک برنامه مقابله ای را علیه آنچه رادیکالیسم مذهبی می داند، از جمله فعالیت های گروه های مرتبط با اخوان المسلمین و رادیکال سازی جوانان را دنبال می کند. آذربایجان حتی با رد پیشنهاد حزب افراطی حرکت ملی ترکیه مبنی بر ایجاد مدرسه در شوشای منطقه قره باغ، علیه متحد خود، ترکیه حرکت کرد.

دوم، تنش ها بین جمهوری آذربایجان و ایران از سپتامبر ۲۰۲۱ و با هشدارهای متعدد رهبران ایران نسبت به روابط نزدیک آذربایجان با اسرائیل و ترکیه افزایش یافته است. اگرچه باکو به دنبال یک سیاست بی طرفانه بین ایران و اسرائیل است، اما حمایت اسرائیل از آذربایجان در مناقشه قره باغ کوهستانی پارادایم های منطقه را تغییر داد. از آنجایی که محیط امنیتی خلیج فارس به سرعت در حال تغییر است، جمهوری آذربایجان می تواند شریک مهمی در مرز شمال غربی ایران برای کشورهای عربی خلیج فارس باشد. علاوه بر این، کشورهای خلیج فارس به عنوان میانجی در قفقاز جنوبی حاضر شدند. کمک امارات متحده عربی به صلح و ثبات منطقه ای بین آذربایجان و ارمنستان توسط رئیس جمهور سابق آرمن سرکیسیان، که در سال ۲۰۲۱ اولین مقام ارمنی بود که از عربستان سعودی بازدید کرد، قدردانی شد.

نزدیکی اقتصاد آذربایجان و خلیج فارس

در سال های اخیر، آذربایجان با سرمایه گذاری در بخش های دیگر، به ویژه گردشگری و انرژی های تجدیدپذیر، تلاش کرده است تا اقتصاد خود را از اتکای شدید به نفت و گاز طبیعی متنوع کند. کشورهای خلیج فارس، به ویژه عربستان سعودی و امارات متحده عربی، که همین هدف را دنبال می کنند، الگوی مناسبی برای این تحول اقتصادی هستند. علاوه بر این، آذربایجان در حال حاضر در تلاش است تا سرمایه گذاران خارجی را به منطقه قره باغ که سه دهه درگیری جنگ بود، جذب کند. آذربایجان به عنوان یک کشور ترانزیتی به ایجاد و حفظ مسیرهای تجاری جدید اهمیت می دهد. با حل و فصل مناقشه قره باغ کوهستانی، قرار گرفتن باکو در تقاطع طرح کمربند و جاده چین و کریدور حمل و نقل بین المللی شمال-جنوب ممکن است فرصتی برای ایفای نقش بیشتر و افزایش ارتباط با کشورهای خلیج فارس و سایر کشورها را فراهم کند. علاوه بر این، توافق نامه ای که اخیراً بین جمهوری آذربایجان، گرجستان و ایران با هدف اتصال خلیج فارس به دریای سیاه امضاء شد است، در صورت موفقیت می تواند فرصت های اقتصادی زیادی برای کشورهای عرب خلیج فارس ایجاد کند.

کشورهای خلیج فارس از جمله شرکای اصلی سرمایه گذاری آذربایجان هستند اما، این رابطه نامتقارن است. در حال حاضر ۲۸۰ شرکت خلیج فارس در آذربایجان فعالیت می کنند. در میان کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، امارات متحده عربی بزرگترین شریک تجاری آذربایجان است که ۷۶ درصد از حجم تجارت آذربایجان با خلیج فارس را در سال ۲۰۲۰ به خود اختصاص داده است. به گفته وزیر اقتصاد آذربایجان، گردش تجارت دوجانبه در نیمه اول سال ۲۰۲۱، ۴۱ درصد افزایش یافته است. میکائیل جباروف گفت که حجم تجارت امارات با آذربایجان در سال ۲۰۲۰ از ۱.۲ میلیارد دلار فراتر رفت. همچنین آذربایجان، مقصد گردشگری محبوب برای شهروندان اماراتی در کنار تحصیل، تجاری و فرصت های سرمایه گذاری است.

عربستان سعودی دومین شریک بزرگ عربی آذربایجان در خلیج فارس است. گردش مالی تجاری با آذربایجان در ۱۰ ماهه اول سال ۲۰۲۱، ۴۷ درصد افزایش یافته است. در سال ۲۰۱۹، کل سرمایه گذاری دولتی و خصوصی عربستان در آذربایجان حدود ۳۷۰ میلیون دلار بوده است.

عربستان سعودی و امارات می توانند نقش مهمی در تحول اقتصادی آذربایجان و سرمایه گذاری در منطقه قره باغ ایفا کنند. در ژانویه امسال، نیروگاه بادی آبشرون کلنگ زنی شد که یک شرکت سعودی ۳۰۰ میلیون دلار در این پروژه سرمایه گذاری کرده که بزرگترین سرمایه گذاری خارجی در این بخش آذربایجان است. همچنین در سال ۲۰۲۱، شرکت اماراتی مصدر قراردادی به ارزش ۲۰۰ میلیون دلار برای اولین پروژه مستقل سرمایه گذاری خارجی در بخش انرژی خورشیدی آذربایجان امضا کرد. باکو قصد دارد تا سال ۲۰۳۰ ظرفیت انرژی خود را از منابع تجدیدپذیر به ۳۰ درصد افزایش دهد.

عامل ترکیه در روابط آذربایجان و خلیج فارس

آذربایجان از دیرباز در روابط خود با ترکیه و کشورهای حوزه خلیج فارس تعادل را حفظ کرده است. عربستان سعودی یکی از اولین کشورهایی بود که استقلال آذربایجان را در دسامبر ۱۹۹۱ به رسمیت شناخت، در طول جنگ قره باغ کوهستانی و پس از آن کمک های بشردوستانه به آذربایجان ارائه کرد، از برقراری روابط با ارمنستان تا زمان بازگرداندن مناطق مورد مناقشه به آذربایجان اجتناب و از تمامیت ارضی آذربایجان در مناقشه قره باغ کوهستانی ۲۰۲۰ حمایت کرد. به همین ترتیب، امارات متحده عربی به همراه کویت و قطر از تمامیت ارضی آذربایجان حمایت کرده و از بازدید شهروندان از مناطق مورد مناقشه قره باغ در سال ۲۰۱۸ جلوگیری کردند.

با این حال، تنش بین ترکیه و امارات و عربستان سعودی، دسترسی آذربایجان به خلیج فارس را محدود کرد. روابط نزدیک آذربایجان با ترکیه روابط باکو با امارات و عربستان سعودی را تحت فشار قرار داد. با گشایش اخیر در روابط ترکیه با امارات و عربستان سعودی که با سفر رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه به ابوظبی در ماه فوریه سال گذشته آشکار شد، آذربایجان احتمالاً به مسیر توسعه روابط خود در خلیج فارس بازگردد. به گفته الهام علی اف، رئیس جمهور آذربایجان، روابط میان کشورهای خلیج فارس و آذربایجان در سطح مطلوبی نیست، از همین روی او خواهان تقویت این روابط شده است.

نتیجه

باکو برای طی مسیر توسعه به کشورهای خاورمیانه، قفقاز شمالی و آسیای مرکزی و در مجموع به شرکای منطقه ای و بین المللی نیاز دارد. در حالی که روابط با کشورهای حاشیه خلیج فارس از سطح مطلوب فاصله دارد، اما باکو امیدوار به سرعت گرفتن آن است. آذربایجان و کشورهای خلیج فارس می توانند به عنوان شرکای قابل اعتماد باشند که با ارائه فرصت های اقتصادی، این پتانسیل بالقوه را به بالفعل تبدیل کنند.